

Mezolit – střední doba kamenná

Mezolit (z řec. mesos= střední, lithos= kámen)

Neučte se to – stačí přečíst

- pokračování paleolitického způsobu života v prostředí geologické současnosti (holocénu).
- po poměrně krátké době je vystřídán mladší dobou kamennou – neolitem.
- datován mezi 10 000/9000 – 6000/5000 let př. n. l.
- Homo sapiens sapiens (člověk dnešního typu)
- skončila poslední doba ledová a v Evropě nastalo teplejší klima krajina tak ztratila svůj dosavadní ráz arktické tundry s pro ni typickou zvěřenou (mamuti, medvědi)
- lesostepní prostředí umožnilo žít lidem v menších skupinách – na rozdíl od paleolitu
- lidé se nadále žijí jako lovci, rybáři a sběrači – orientace na menší zvířata (savci a ptáci)
- výrazná mikrotilizace, tj. zmenšení tvarů všech nástrojů, která započala již v předchozí fázi
- typickým znakem je tvarová unifikace těchto nástrojů - jsou vytvářeny jednoduché geometrické tvary jako trojúhelník, lichoběžník, kruhová úseč a také jednoduché příčně retušované hrůtky, které tvoří základní znak mezolitu
- kromě kamenných nástrojů se hojně využívaly také nástroje kostěné, vyřezávané z jeleních i sobích parohů
- ze sídlišť konzervovaných v rašelině (Anglie, Německo, Skandinávie, Pobaltské republiky a okolí Petrohradu) známe dokonce i předměty ze dřeva (např. dřevěné luky, lopaty apod.
- pokračuje tvorba sošek, nástěnných maleb
- mezolitické osídlení bylo velmi nerovnoměrné a velmi sporné
- sprašové oblasti s lesní a parkovou vegetací na Moravě, stejně jako v sousedním Dolním Rakousku, jižním Slovensku a Maďarsku je k pobytu příliš nelákaly
- velmi málo dokladů o přítomnosti lidí - blízko řek Dyje, Jihlavy (dosud jediné bohaté sídliště, a to u Smolína při řece Jihlavě), Svatky a Moravy
- obydlí byla jednoduchá, stanového typu, přenosná, často s ohništěm uvnitř
- předpokládá se, že díky změně podmínek se společnost skládala z menších skupin (několik biologických rodin, dvacetí třiceti lovců, žen a dětí), které se pohybovaly v nevelkém prostoru a uměly dokonale využít jeho zdroje
- zvířecí zuby svědčí o lovu koní, turů, losů, bobrů a divokých prasat
- lov byl ve střední době kamenné - na rozdíl od paleolitu - více individuální
- tímto obdobím definitivně končí epocha lovců a sběračů, žijících jako součást přirozeného biotopu v různých, během ledových dob velmi drsných klimatických podmínkách
- k lovu byly využívány především luky a šípy. Užívaly se i dálkové zbraně, jako byly zubaté harpuny a oštěpy
- Mezolitem končí období kořistnického hospodářství a dochází k nástupu produktivních forem ekonomiky.
- drobné kamenné hrůtky geometrických tvarů – mikrolity – byly zasazovány do dřevěných nebo rohových rukojetí. To dovoľovalo vytvoření libovolně dlouhého ostří, především však poškozením jedné části nebyl zničen celý nástroj, neboť jednotlivé hrůtky byly vyměnitelné.
- lovci využívali i psy, kteří se stali prvními domestikovanými zvířaty

- lidé získávali med, ptačí vejce, sbírali lískové oříšky, plody jabloně, hrušně, třešně, slívy, trnky či divokého česneku. Také se živili různými částmi rostlin – kořínky, semeny či jejich plody, které dávno s potravou nespojujeme (*možné integrovat s „přírodopisem“ – nasbírat kořínky rostlin a porovnat s dnešní potravou*)
- „manželství“ - stejně jako u řady primitivních společností - se zakládalo na hospodářské funkci. Ženy zásobovaly rodinu rostlinnou potravou a muži lovili. To zároveň vysvětluje *matronymitu*, protože rostlinná složka dominovala. *Matronymita* však bývá předpokládána na základě nálezů zobrazení žen (podobně jako v neolitu) již pro mladý paleolit. Ženy ztělesňovaly rod, prokazovala se jim úcta. Neznamenal to však, že by ženy vládly, vůdcem rodu, náčelníkem byl muž.
- člověk si budoval přístřešky z volně dostupných přírodních materiálů: větví, kožešin, kamenů a hlíny
- v mnoha regionech severní Evropy mezolitičtí lovci zřejmě ještě po nějakou dobu přežívali a stali se tak současníky neolitických zemědělců. Jinde pravděpodobně převzali novou civilizaci a přispěli tak jejímu rychlému rozšíření.
- mrtví byli pohřbíváni na hřbitovech v samostatných i skupinových hrobech, a to ve skrčené poloze na boku. Byly rovněž zjištěny nálezy pohřbených lebek.

Date:

10 000/9000 př. n. l. – 6000/5000 př. n. l.

Pojmy:

mezolit – střední doba kamenná

mikrotilizace – zmenšení velikosti všech nástrojů

Holocén - nejmladší období čtvrtohor zahrnující posledních 10 000 let. nejvýznamnější

mezolitická naleziště u nás – Smolín, Opava, Luhačovice, Šakvice,
Dolní Věstonice

Významné události:

10000/9000 př.n.l. - počátek mezolitu,

6000/5000 př. n. l. – konec mezolitu